

Historie fakulty

Fakulta dnes

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy je tradičním centrem české vzdělanosti. Svou prestiž zakládá na bezkonkurenčním počtu studijních programů, jichž zde lze studovat téměř dvě stě, na hloubce a náročnosti studia a na svém výběrovém charakteru, což dokládá fakt, že se o studium na této fakultě každoročně uchází tisíce zájemců. Na Filozofické fakultě UK studuje přes 7000 studentů, z nichž se mnohdy stávají vůdčí osobnosti společenského života naší země. Absolventi se dokáží vynikajícím způsobem uplatnit na nejvýznamnějších postech v oblastech vědy, kultury či politiky. Filozofická fakulta zajišťuje výuku největšího počtu humanitních programů v České republice. Díky sedmi stovkám špičkových pedagogů a vědeckých pracovníků je tato fakulta nejvýznamnější českou humanitně orientovanou vzdělávací institucí, která ve svých oborech prezentuje stále nové a objevné myšlenky, a navazuje tak na svou několikasetletou tradici.

Založení fakulty

Filozofická fakulta UK vznikla jako fakulta svobodných umění v rámci univerzity díky zakládací listině Karla IV. ze dne 7. dubna 1348. Panovník se tak snažil učinit z českého království trvalý střed římské říše a kladl velký důraz na vzdělanost pražské metropole, kam chtěl soustředit domácí i zahraniční vzdělance, a podepřít tak základnu moci. Univerzita, jejíž nedílnou součástí naše fakulta od počátku byla, znamenala kulturní vzestup a razantní sociální pohyb ve společnosti. Protože bylo zvykem absolvovat nejprve fakultu svobodných umění, na níž se studenti vzdělávali především v rétorice a filozofii, stala se tato nejpočetnější fakulta součástí univerzity a již v roce 1366 věnoval císař Karel IV. mistrům svobodných umění první pražskou kolej – Karolinum.

Fakulta svobodných umění formovala profil celého vysokého učení, protože většina vzdělců té doby zakončila svá studia právě jejím absolvováním, případně záleželo právě na ní, jak teoreticky vyzbrojen nastoupí posluchač na další z fakult univerzity. Fakulta svobodných umění měla v předhusitské době dvě třetiny všech posluchačů univerzity a okruh jejího působení byl bezesporu největší. K výsadám fakulty náleželo právo udělovat magisterské či doktorské hodnosti, které opravňovaly své nositele vyučovat na kterékoliv evropské univerzitě.

Po husitských válkách se stala fakulta svobodných umění na dvě století jádrem celé univerzity. Od 17. století se fakulta začala nazývat filozofickou a až do poloviny 19. století plnila úlohu fakulty, jejíž program poskytoval průpravné vyšší vzdělání pro budoucí studenty jiných fakult, takže ji každý z nich musel absolvovat. Proto měl její život a působení i nadále velký vliv na utváření tradic univerzity a celé české vzdělanosti.

Profilování oborů

Od 18. století zde bylo možno studovat kromě filozofie také estetické nauky, pedagogiku, matematiku, astronomii, přírodní vědy, inženýrské vědy, ekonomii a historii. V 19. století se začaly kromě orientalistiky, archeologie a religionistiky významně rozvíjet filologické obory jako český jazyk, italština, francouzština, angličtina a hebrejština. Po liberalizaci výuky v druhé polovině 19. století se podařilo v roce 1897 otevřít studijní obory filozofické fakulty i ženám. Mezi nejvýznamnější osobnosti filozofické fakulty patřili například Jan Hus, Bernard Bolzano, Tomáš Garrigue Masaryk, Jaroslav Goll, Jan Mukařovský, Bedřich Hrozný, Josef Pekař, Jan Patočka či Václav Černý.

Fakulta ve 20. století

Významný vliv a formativní charakter fakulty se prosazoval i přes rozdělení univerzity na českou a německou v roce 1882 a osamostatnění přírodovědecké fakulty v roce 1920 až do uzavření školy nacistickými okupanty v roce 1939, jež bylo spojeno s brutální perzekucí učitelů a studentů. Po osvobození v roce 1945 zažila filozofická fakulta několik plodných let, která byla už v roce 1948 násilně ukončena nástupem komunistického režimu, po němž prestiž školy kvůli nucenému odchodu desítek vynikajících pedagogů a zavedení nesmyslných marxisticko-leninských předmětů rapidně poklesla. V šedesátých letech minulého století se fakulta pomalu začala otvírat význačným osobnostem své doby, ale všechny naděje zmařila sovětská okupace v roce 1968, proti níž protestoval sebeupálením student této fakulty Jan Palach. Až po porážce komunistického režimu a odchodu jeho kompromitovaných exponentů v roce 1989 se fakulta znovu etablovala jako jeden z nejprestižnějších vysokoškolských ústavů v České republice. Díky své téměř sedmisetleté tradici, úspěšné vědecké a pedagogické činnosti a šíři studijních oborů je Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v české společnosti nespornou autoritou a její jméno má vynikající zvuk i v mezinárodním měřítku.